

Došlo 6. III. 1930

Roman

Poštnina plačana v gotovini Številka 2 Din

Naročnina: 1 mesec 8 Din,
 1/2 leta 20 Din, 1/2 leta 40 Din,
 vse leto 80 Din. — Račun
 poštne hranilnice v Ljubljani
 št. 15.393. — Dopisi: „Ro-
 man“, Ljubljana, Breg 10-12.

Tednik za vse / Izhaja ob sobotah / Ljubljana, 8. III. 1930 Leto II. - Štev. 10

VSEBINA: P. R.: NEZAKONSKA MATI, doman iz naših dni. — Zetterström: V TELEFONSKI CELICI, sli-
 čica. — Edgar Wallace: OSVETA UŽALJENEGA BOGA. — PISANE ZGODBICE. — H. Hilgendorff: KONZU-
 LOVA SKRIVNOST, kriminalni roman. — Rokos: SAMOMORILEC, črtica iz Monte Carla. — ŠALE. — DROBIŽ.

NEZAKONSKA MATI

Roman iz naših dni

Napisal P. R.

Prejšnja vsebina:

K Miri, ženi tovarnarja Andreja Lokarja v Zabregu, je skrivaj prišel Ciril Samec, njen bivši zaročenec, da je poslednjikrat vidi... Tovarnar ga bežečega obstrelji in opazi Miro, ko vrže za njim poljub. Andrejeva sestrična, sirota Ljuba, vzame krivdo nase. Lokar jo zatoži ženinu, kapetanu Milanu Stankoviču, da se mu je izneverila. Zavržena po Milanu, z otrokom pod srcem, pobegne Ljuba v Ljubljano. Mira od gorja zblazni. Čez nekaj mesecev Ljuba obupa in se zastrupi. Mladi dr. Lipar jo reši; ko Ljuba povije sinka s krivo nožico, jo tolaži, da se bo popravil, ter prevzame trud in troške za zdravljenje. Zaljublil se je vanjo, a ona ve, da ne bo Milana nikoli pozabila. Da bi prihranila dobrotniku muke, se loči od sinka in postane strežnica v vojni bolnici. V Makedoniji so namreč izbruhnili veliki boji s komitskimi tolpmi. Enemu izmed naših polkov je prideljen tudi Milan, ki dobi v boju strel v glavo. V bolnici po naključju dozna da je Ljuba nedolžna in da je kriva Mira...

Usmiljenka mu pove, da se bo Ljuba na potu v Niš ustavila v bolnici. Ko transport prispe, govori Milan z Ljubo in jo skesano prosi oproščenja. Prepozno; že v Ljubljani se je zaobljubila, da usliši dr. Liparja in postane njegova žena, če ji ozdravi otroka.

Ko se po dolgi odsotnosti Ljuba vrne v Ljubljano, je njena prva pot k dr. Liparju, da vidi Stanka, ki ga je bil mladi zdravnik med tem popolnoma ozdravil. Čeprav ne more pozabiti Milana, je vendar trdno odločena, da izpolni svojo obljubo. Dr. Lipar ji ponudi stanovanje, ki ga je zanjo najel in opremil pod Rožnikom. — Nekaj tednov nato se vrne v Ljubljano tudi Milan Stankovič. Slučajno zve, kje stanuje Ljuba. To-

da z njo se ne sme sestati. Samo svojega otroka bi rad videl. Zato se odpravi pod Rožnik, meneč, da Ljube ni doma — in se sreča z njo. Kmalu nato pride tja tudi dr. Lipar. Usmiljenka mu je bila izdala Ljubino skrivnost in njeno žrtev. Izprva ji ni hotel verjeti; ni si mogel misliti, da ga Ljuba ne bi ljubila. Videč, da je to grenka resnica, se ne pomišlja več: na videz vesel, a z ubitim srcem ji vrne besedo.

Profesor Magister, ki je bil odkril nov način zdravljenja umobolnih, povabi dr. Liparja k sebi, da mu razkaže svoje bolnike. Pri tej priliki opazi dr. Lipar med bolniki Miro, tovarnarjevo ženo, ki je še zmerom blazna. Profesor Magister bi imel upenje, da jo ozdravi, če najde ljudi, ki so igrali vlogo v njeni tragediji. Ponovili bi pred njo tisti usodni prizor in njo bi to tako pretreslo, da bi se ji vrnil um. Dr. Lipar pove Magistru, da pozna eno izmed tistih oseb: Gospo Slavčevo, Cesta na Rožnik...

Stotnik Milan Stankovič se v restavraciji po naključju sreča s tovarnarjem Lokarjem.

Tovarnarju je bilo laglje pri srcu, ko je videl, da je našel človeka, ki mu lahko po-
toži svoje gorje.

Povedal je prijatelju vse, kar je zvedel od profesorjevega tajnika, pa tudi to, da profesor neumorno išče Ljubo in Mirinega ljubimca.

„Če ozdravi, se ločim od nje“, je končal. „Ne morem in nočem več živeti v njeni bližini.“

Milan se je zamislil. Spomnil se je, da ga čaka Lovrič, s katerim se je domenil, da se snideta v Ljubljani. In znova si je dejal, da je bil on tisti tajinstveni ranjenec, ki ga je našel na poti od Zabrega. Če je profesorjev način zdravljenja blaznosti pravi, mu ne bo težko rešiti ubogo Miro...

Povedal bi Lovriču, da samo njegova prisotnost lahko Miro reši...

„Kdaj se z Ljubo poročiš?“ ga je zmotil tovarnar v razmišljanju.

„Čim prej mi bo mogoče.“

„Grdo sem ravnal z njo. Toliko hudega sem ji prizadejal... Ali mi bo mogla odpustiti?“

„Ne boj se, prijatelj.“

„Rad bi govoril z njo, da jo prosim odpuščenja...“

„Ko bi vedel, kako sem ti hvaležen za te besede,“ je vzdihnil tovarnar in mu prijateljsko stisnil roko.

Ob slovesu ga je Milan še enkrat skušal potolažiti, naj ne misli več na prošlost. Zaman: tovarnarjevo srce je bilo mrtvo.

XIII

POD KRINKO

Dve noči sta minili, kar je Milan našel svojo Ljubo.

Prvo noč ni spal od prevelike sreče, ki je prišla tako nepričakovano in mu odprla pot v novo življenje.

Tudi noč po svidenju z Andrejem ni spal...

Mislil je na usodo, ki je zadela njegovega prijatelja Andreja... Premišljal je, kaj naj ukrene, ko najde Lovriča, Mirinega ljubimca.

Ko je vstajal novi dan, je bil njegov sklep storjen. Lovriča poišče in ga odvede k profesorju Magistru.

Ob osmih je šel po Andreja. Dobil ga je v sobi, sedečega na postelji, ki je bila še nedotaknjena. Črni kolobarji pod očmi so svedočili o prečuti noči.

Odpravila sta se k Ljubi. Lahko si mislimo, kako je bila mlada mati presenečena, ko je zagledala Andreja. Vedela je, da je v srcu dober in plemenit in vendar... nista še minili dve leti, kar jo je osramotil in odgnal od hiše, njo, ki je bila nedolžna in čista. Ko ga je zdaj videla ponižanega in trpečega, jo je obšlo neizmerno sočutje in usmiljenje.

„Odpusti mi, Ljuba, odpusti... Krivico sem ti storil...“

Ljuba je prebledela.

„O, kdaj sem to že pozabila!“ je odgovorila nato mirno in brez sovraštva. „Niti na misel mi več ne pride!“

„Ali je mogoče? Ali je res, Ljuba?“

„Res je, Andrej. Tu je moja roka.“

Hlastno ji je stisnil roko.

„Kaj je z Miro?“ ga je vprašala mlada mati, ki še ni vedela, kaj se je medtem zgodilo v Zabregu.

„Z Miro?“ je ponovil tovarnar s tresočim se glasom. „Mira se pokori... toda pokori se po pravici.“

Tako trpke so bile te besede, da je Ljubo izpreletelo. Ali niso bile izgovorjene z neizmernim zaničevanjem in sovraštvom? Pogledala je povprašujé k Milanu, ki ji je odkimal, kakor bi bil hotel reči: ne izprašuj ga!

Lokarja ni več strpelo v sobi. Hotel je biti sam s svojo globoko žalostjo. Sreča, ki sta jo uživala Milan in Ljuba, veselje, ki jima je sijalo z lic — vse to je še povečalo njegovo bol.

Poslovil se je in odšel.

„Siromak,“ je ganjena zamrmrala Ljuba. „Koliko je moral prestati!...“

Pomislila je na Milana, ki se mu še pred nekaj dnevi ni godilo nič boljše, in streslo jo je. Z ročico mu je segla v kodre in jih pobožala. Nato se ga je oklenila okoli vratu in ga privila k sebi, nežno, a vendar strastno, kakor da se boji, da ji ga kdo ne iztrga za zmerom.

„Ubogi Andrej... ubogi Andrej... Zakaj je moralo ravno nadenj priti to prekletstvo...?“

„Kaj misli Ljuba,“ jo je vprašal Milan, „ali se je Mira res pregrešila?“

„Ne, nikdar nisem verjela, da bi bila kriva, in tudi zdaj ne verjamem.“

„A vendar je vse proti njej... Sam sem peljal v Ljubljano njenega ljubimca...“

„Njenega ljubimca? Res ga je ljubila, toda njena ljubezen je bila čista. Premagovala se je. Sama sem videla, da trpi, da ga hoče pozabiti... Če ga ni mogla, ni njena krivda...“

„Tudi on jo ljubi...“

„Kako to veš?“

„Poznam ga. Še danes se sestanem z njim...“

Kako hitro so tekle ure! Zdelo se jima je, da nista bila skupaj niti pol ure, ko je zazvonilo poldne.

„Pisala sem doktorju, da se izselim iz stanovanja, ki mi ga je najel,“ je rekla Ljuba.

„Prav bi bilo, da stopim k njemu in se mu zahvalim, ker mi je ozdravil otroka. Takrat, ko naju je presenetil in nama odprl vra-

ta v raj, sem bil tako srečen, da se nisem zavedel te svoje dolžnosti. Gotovo me ima za nehvaležneža..."

„Ne,“ ga je zavrnila Ljuba s prepričevalnim glasom.

Povedal ji je vse, kar je vedel o Lovriču. Priznal ji je tudi, da bi po njegovi sodbi on utegnil biti neznanec, ki ga je pobral na poti iz Zabrega. Prosil ga bo, naj pomaga Miro ozdraviti.

Vneto mu je pritrčila.

„Pustiti Miro v blaznosti, bi bil zločin. Saj je profesor povedal, da jo lahko ozdravi... Res bo trpela, ko se ji povrne razum... toda..."

Milan jo je stisnil k sebi in odhitel proti mestu.

Vrata so se odprla.

„Gospod stotnik... vi?“ je presenečen vzkliknil mož, ki jih je odprl.

Milan Stankovič je staremu znancu Božu Lovriču krepko stisnil roko.

„Težko sem vas že pričakoval, gospod stotnik... Tako pusto je tu v Ljubljani in opravkov tudi nisem imel nikakih... Že davno sem se pripravil za odhod..."

„Ali se res odpravljate?“, ga je vprašal stotnik.

„Kaj me veže na to dolgočasno mesto? Nikogar nimam, ki bi mu mogel reči prijatelj... Razen vas. Pa kaj bi to! Vam se je sreča nasmejala, odkar se nisva videla. Na obrazu vam čitam. Prej ste bili tako žalostni..."

„Da, prej,“ se je otožno nasmehnil Milan. „Vi ste pa še zmerom kakor ste bili takrat. Ali se zla usoda še ni odvrnila od vas?“

„Ne... Tega niti nisem od nje pričakoval...“ je trpko odvrnil. „Pokopal sem upanje v bodočnost — kaj mi še ostane?..."

Pobesil je glavo.

„Res... Bog ni pravičen...“ je dodal čez čas. „Zakaj me je privedel nazaj? Mar bi me bil pustil tam doli med onimi, ki ne trpe več..."

Milan je premišljal, kako naj načne kočljivo vprašanje. Zdajci mu je pogled obstal na zemljevidu, ki je bil razpet na steni. Bil je zemljevid Slovenije in na njem je bil z rdečim svinčnikom zaznamovan... Zabreg! Zakaj ravno Zabreg?

Stotnik se ni dolgo pomudil pri tem vprašanju. Pogled mu je pal na mizo, kjer je bila razprostrta cela vrsta zemljevidov Alžira in Maroka. „Stari“ se je tedaj zares pripravil na odhod!

Gotovo ga je njegov prihod presenetil. Niti toliko ni utegnil, da bi bil zemljevide spravil.

Lovrič je bil tako zatopljen v svoje misli, da ni opazil, kam merijo stotnikovi pogledi.

„Ali ne greste z menoj v tujsko legijo?“ ga je vprašal.

„Ne..."

„Potem pojdem pač sam...“, je vzdihnil mladi mož.

„Ne pojdite! Bodite mož in pozabite! Poiščite si službo in ostanite v domovini! Morda vas bo še kdaj potrebovala..."

„Ne boste me pregovorili, gospod stotnik. Zaman so vaše prošnje. Moj sklep je neomajen.“

Stotnik je umolknil. Tako težko mu je bilo začeti. Končno je le zbral pogum in odločno rekel:

„Lovrič, povejte po pravici, ali niste bili vi tisti tajinstveni ranjenec, ki sem mu pomagal na poti iz Zabrega?“

Lovrič je odvrnil oči, toda odgovoril ni.

„Zakaj ne odgovorite? Zakaj molčite? Saj veste, da je molk tiho priznanje. Ali mi ne zaupate?... Ne morem vas prisiliti, da bi mi priznali... rečem vam le to, da vas brez vzroka ne bi bil vprašal.“

Lovrič je bil še vedno v zadregi. Okleval je. Ali naj se izpove? Če bi bilo šlo samo zanj, bi mu bilo pač vseeno...

Stotnik ni čakal njegovega odgovora. Naslonil se je na stol in mu rekel prijazno:

„Cujte me, Lovrič. Povem vam nekaj, kar vas utegne zanimati. Saj poznate gospo Miro Lokarjevo, ženo tovarnarja iz Zabrega?“

Premolknil je. Mladi mož ni mogel prenesti njegovega pogleda, ki mu je prodiral v dušo. Sklonil je glavo in tiho rekel:

„Nadaljujte, gospod stotnik..."

„Osem let je, kar sta se poročila. Ni še dolgo, kar se je gospe Lokarjevi omračil um. Pravijo, da je bil temu vzrok skriynosten dogodek, ki se je odigral na tovarnarjevem domu.“

S prihodnjo številko ustavimo list vsem, ki dotlej ne poravnajo naročnine.

Mož jo je poslal v oskrbo nekega slavnega zdravnika, ki pa ji ni mogel pomagati. Dve leti sta že minuli, a ona je še vedno blazna...“

Lovrič je trdovratno molčal. Toda njegovi prsti so se krčevito oprijeli roba pisalne mize in so se zagreblili z nohti v mehki les. Žile na sencih so mu nabrekle.

„Vendar pa je zdravnik prepričan, da bo ozdravil nesrečno ženo,“ je neizprosno nadaljeval stotnik, „če odkrije nekega človeka, ki je izginil brez sledu. Najti mora mladega moža, ki ga je nesrečnica ljubila, in z njegovo pomočjo bo ozdravela...“

Koliko je pretrpel ubogi Lotrič med stotnikovim pripovedovanjem! Ko je dvignil glavo, je Stankovič opazil v njegovih očeh dve veliki solzi.

„O... gospod stotnik...“ je zajecjal nesrečnež, „odpustite mi... Preizkušnja je prehuda... Izgubil sem pogum... Srce mi je hotelo počiti, ko sem vas poslušal...“

„Ali zdaj priznate?“

Lovrič se je vdal.

„Da... da... priznam...“

„Kaj ne, da niste Božo Lovrič?“

„Nisem... Ciril Samec je moje pravo ime...“

Otrl si je solze.

„Vse... vse... vam razjasnim, samo recite mi, ali je to res, kar ste mi pravkar povedali?“

„Gola resnica...“

„Tedaj je res, da bo Mi...“

Hotel je reči Mira, a se je popravil.

„... da bo gospa Lokarjeva ozdravela...?“

„Zdravnik je prepričan, da se mu z vašo pomočjo posreči...“

„Z mojo pomočjo? Kaj naj storim?“

„Zdravnik vas pouči. Idiva k njemu!“

Lovrič je vstal.

„Moj Bog, zakaj si mi poslal to preizkušnjo?“ je vzdihnil malone na glas. „Ali nisem že dovolj pretrpel? Videl jo bom... Ali bom dovolj močan, da se premagam...?“

Stankovič ga je nemó opazoval.

V njegovi duši je vstajal sum... in počasi je izginjalo iz nje prijateljstvo do tega tujca, ki ga ni mogel razumeti.

Gotovo so bili vzroki, da se je Ciril Samec skrival pod tujim imenom, zelo tehtni, vendar niso mogli opravičiti vseh njegovih laži...

„Stari“ je moral uganiti njegove misli, zakaj rekel je:

„Odkriti vam hočem nekaj, česar še nihče ne ve. Prisiljen sem to storiti, da me ne boste krivo sodili... Morda mi ne boste verjeli...“

Ko sem prišel v Makedonijo, sem si prisegel, da ne bom več mislil na prošlost. Nadel sem si tuje ime in se pridružil vojakom, ki so branili domovino.

Ko sem vas prvič srečal, sem vas takoj spoznal. Spomnil sem se žalostnih okoliščin, v katerih ste mi pritekli na pomoč... Hvaležen sem vam bil iz dna srca. Hotel sem vam zapupati... toda ko ste me začeli izpraševati in mi zbuditi spomin na dogodke, ki sem jih hotel pokopati v pozabljenje, me je pogum minil... Nisem hotel onesrečiti ženo, ki sem jo oboževal, ki jo še danes obožujem. Zato sem takrat molčal... zato nisem povedal resnice...

Odpustite mi, gospod stotnik...“

„Hvala vam za priznanje. Dovolj ste mi povedali. Zdaj vse vem. Samo nekaj je še, česar vam nihče ne more odpustiti...“ In mirno, a strogo je dodal:

„Ciril Samec... bili ste podlež in strahopetnež...“

Obraz mladega vojaka je zalila rdečica.

„Kaj pravite... gospod stotnik?“

„Vašega ravnanja ne morem drugače imenovati. Onečastili ste hišo poštenega človeka, ki mu je bilo dobro ime vse.“

„Jaz... onečastil...“

Ni razumel stotnikovih očitkov. Šele čez nekaj časa se je zavedel, kam meri Stankovič.

„Zdaj razumem, gospod stotnik... Ali je mogoče, da mi pripisujete tako podlo dejanje... da mislite, da je Mira grešila... da sem jaz grešil...? Moj Bog, to je strašno... Mira, ki je svetnica in mučenica!... Zdaj razumem vaše misli!... Obsojate me... ker ne veste, da sem takrat, tisto noč, prišel po slovo od Mire...“

Vedno sem jo spoštoval in niti v najskrivnejših sanjah se nisem upal misliti, da bi mogla kdaj biti moja... Takrat sem se vračal iz tujine v Ljubljano. Nisem vedel, da je poročena. Bil sem pri njeni materi in šele od nje sem zvedel resnico... O, koliko sem trpel tisti trenutek! Vedel sem, da mi je sreča uničena, vedel, da tudi ona ne bo srečna... Ho-

tel sem izginiti, od tod, da se ne bi nikdar več srečal z njo, ki mi je bila vse.

A v poslednjem trenutku, tik pred odhodom, me je pograbila brezumna želja, da jo še enkrat vidim, da se za zmerom poslovim od nje... in takrat me je zalotil njen mož..."

Govoril je z drhtečim glasom. Stankovič mu je pogledal v oči.

„Mož ne laže,“ si je rekel sam pri sebi. „Mira je ostala zvesta svojemu možu... A zakaj mu ni po pravici povedala? Zakaj je Ljubi pustila, da je vzela krivdo nase? Andrej bi ji bil brez dvoma odpustil..."

„Kako hudo sem se moral pokoriti za to nepremišljenost, nihče ne ve,“ je nadaljeval Ciril Samec. „In kako šele ona... Zdaj hočem vse popraviti. Če pravi doktor, da z mojo pomočjo Miro lahko ozdravi, sem mu na razpolago. Nočem si naprtiti očitkov, da nisem hotel pomagati..."

„Verjamem vam, gospod Samec,“ ga je sočutno prekinil stotnik. „To, kar hočete zdaj storiti, je plemenito in vredno poštenjaka.“

„Hvala vam za te besede, gospod stotnik..."

„Zakaj niste že prej povedali?... Koliko nesreče bi bili odvrnili... Tovarnar Lokar sam mi je rekel..."

„Tovarnar Lokar? Ali ste bili v Zabregu?"

„Ne. Včeraj sem ga srečal v Ljubljani.“

„Kaj vam je rekel?"

„Lahko si mislite..."

„Moj Bog... on torej misli, da je Mira kriva?..."

„Da, to misli. Mira sama se ne more braniti, ker se ji je omračil um..."

„Moj Bog... Moj Bog...", je vzdihnil nesrečni vojniki.

Sven Zetterström:

V telefonski celici

Telefonska celica na postaji je bila kar oblegana po dopoldanskih žlabudrah.

V celici je bila mlada dama in z nekom govorila.

„Ugani, kdo te kliče!“ je rekla.

„Ohe!“ je menil na to debel gospod na klopi z ubitim glasom. Bil je sedemnajsti, ki bi imel priti na vrsto.

„Taka gos,“ je rekla starejša dama. „Naeškati bi jo bila treba!“

„Ne, nápak, poskusi še enkrat!“ je rekla deklica v celici.

„Zakaj nimajo tu nikakih slamnjač!“ je zagodrnjal neki mladi mož.

„Moj Bog, kako si neumen, poskusi še enkrat!“ je rekla dama v celici.

„O sveta nebesa!“ je vzkliknil debeli gospod, ki je bil sedemnajsti na vrsti.

„Poljubim vam roko, madam,“ je zapel mlad gizdalini in se skušal napraviti ravnodušnega.

„Ne, ne, le še ugibaj,“ je rekla mlada dama v celici.

„To je vendar že višek nespodobnosti!“ je zdajci vzkliknila meščansko oblečena učiteljica in potegnila krilo niže dol, da se ji meča ne bi preveč videla.

„Ob letu se vrnem,“ je rekel starejši gospod in šel.

„Ali še zmerom ne veš, kdo je tu?“ je rekla dama v celici. „Tak pogodi že vendar!“

„Človek mora zblazneti!“ je rekel debeli gospod, ki je bil sedemnajsti.

„Hohohohojaja,“ je zagostolel gizdalinski mladi gospod in se poskusil napraviti še bolj ravnodušnega.

„Nu, da me še zmerom nisi pogodil!“ je vzkliknila dama. „Poskusi še enkrat!“

Tedaj pa je storil gizdalinski mladi gospod na neizmerno začudenje, a tudi v olajšanju vseh prisotnih tole: odločno je stopil k celici, krepko potegnil za vrata, iztrgal mladi dami slušalko iz rok in zavpil v mikrofon:

„Zenski je ime Elizabeta Bucikova, zdaj je v telefonski celici in prazno slamo mlati!“

Potlej je vrnil dami slušalko in šel med splošnim pritrjevanjem iz celice.

Gizdalinski mladi mož sem bil jaz.

ŠE PRAV MALO

in začnemo priobčevati nov velezanimiv roman, še boljši, še lepši od „Nezakonske matere“. — Drugega danes še ne izdamo, ker Vas hočemo

KAR NAJPRIJETNEJE PRESENETITI.

Edgar Wallace:

Osveta užaljenega boga

Dober teden dni bo tega, kar se je v Londonu 78letni lord Westbury vrgel skozi okno na tlak in obležal na mestu mrtev. Na njegovi mizi so našli pismo, ki se je začelo s stavkom: „Strahove vidim! Tega ne prenesem več!“ Lord Westbury je dvajseta Tutankamonova žrtev...

Grob egiptskega kralja Tutankamona so iztrgali iz večnega spanja pred nekaj leti. Ves svet je takrat prisluhnil: zakaj na kraljevi grobnici so bile tele mrke besede: „Ropar, ki se upaš kaliti kraljev pokoj, naj te duh zemlje prežene iz tvojega telesa.“ Člani ekspedicije so se spogledali in nasmehnili: Kako naj bi faraonovo prekletstvo imelo moč po tolikih tisočletjih? Da, štiri tisoč let pred Kristom, takrat so ljudje še verjeli vražam — a danes?

Vse kaže, da je na faraonovi kletvi vendarle nekaj, česar si naš siromašni človeški razum ne ve pojasniti. Dvajset ljudi izmed onih, ki so bili v posredni ali neposredni zvezi z ekspedicijo lorda Carnarvona v faraonska grobišča, je danes mrtvih — vsi so umrli nenaravne smrti...

Čujmo, kaj pravi o faraonovem prekletstvu trezni Anglež Edgar Wallace, najznamenitejši sodobni pisatelj kriminalnih romanov!

Na kraju, kjer je izlahka mogel pregledati vse početje Carnarvonove ekspedicije, je ždel tolst tolmač. Z brezizraznimi očmi je opazoval brezkončno procesijo delavcev k vhodu v Tutankamonovo grobnico, in od časa do časa je oplazil njegov pogled majhno skupino Evropecev v tropičnih čeladah, ki so nadzirali izkopavanje.

Naposled se je obrnil k posebnemu dopisniku velikega londonskega lista, ki ga je bil najel, in mu rekel:

„Našli bodo zlato in smrt.“

Osupli novinar ga je vprašal, zakaj.

Tolmač si je z debelimi prsti zvil cigareto.

„Ker stari bogovi žive. Tale tu“ — pokazal je prezirljivo na grob poslednjega kralja — „je bil nevernik. Prepozno se je vrnil k starim bogovom; razžalil je onega, ki je največji bog med bogovi, Amen-Raja.“

To zgodnico so povedali lordu Carnarvonu. Ni se zasmel. Bil je zelo pameten nesentimentalen mož, ki se je pečal z odgajanjem angleških konj za dirke. Bil sem z njim površno znan in sem večkrat z njim govoril. Name je napravil vtis moža, čigar glavna lastnost je „commonsense“ — zdrav človeški razum. Ko so ga posvarili pred nevarnostjo, ki je v zvezi

z odkritjem kraljevske grobnice, je zelo resno odvrnil:

„To možnost pripuščam.“

Nenavadno pri teh faraonskih grobovih je to, da veljajo za usodne in pogubonosne samo mumije tistih mrtvecev, ki so v svojem življenju razžalili velike bogove. Tutankamon je bil pokopan z največjimi svečanostmi in ceremonijami. Toda knjige mrtvih niso položili v njegovo krsto, in tudi žoltega kipa boga Raja ni bilo na prednjem koncu ladje, ki je peljala njegovo mumificirano truplo na pokop. Tudi ni bilo v bližini njegovega groba plaket s kipci bogov Tema, Suja, Tefnuta, Seba, Nuta, Oziris, Izis, Sutija in Nestisa, leskečočih se od cedrovega olja, in pokoj ni našel vhoda v zaprto votlino, v kateri je počivalo truplo mladega kralja. Samo velik nemir in strašna slutnja zlega je prodrla v tišino grobnice. Kajti čeprav je Tutankamon pregnana božanstva še pred svojo smrtjo prosil oprostjenja in da jih potolaži, celo izpremenil svoje ime, mu stari bogovi, ki so vladali na robu pekla, niso odpustili, in prekletstvo njihove osvete je plavalo nad tmino grobnice, v kateri je počivalo balzamirano truplo nevernika. — Nekega dne bomo odkrili, da ima tudi duh trdne oblike in da sta ljubezen in sovraštvo tako predmetni kakor solnčni žarki; tisti dan bomo spoznali, da so pravljice, ki jih odklanjamo kot fantastično pretirane bajke eksaltiranih svečnikov, strašno trdno zasidrane v treznih dejstvih. Sovraštvo morda ne visi nalik oblaku nad Dolino kraljev in tudi ne stoji v nevidni, grozotni postavi kot čuvar tajnosti mrtvecev, vendar obstoji, kot zaznaven, neutajljiv činitelj.

Skriti pod mogočnimi gmotami peska spe mnogi dobrotljivi kralji in državniki, svečniki in kraljevi namestniki, ljubljenci bogov. Toda tudi taki grobovi so, ki so prekleti. Celozelo prosvetljenim hladnim znastvenikom je bilo pri izkopavanju neugodno pri duši. Taki možje ne verjamejo v duhove, vendar ne izključujejo možnosti psihičnih pojavov.

Poznamo ljudi, čisto vsakdanje povprečne ljudi, ki zanesejo v vsako hišo, kamor stopijo, ozračje blagoslova ali zla. Toda neznanka X, ki ustvarja te pojave, je do danes še nerešen misterij, nedognana zagonetka.

V Tutankamonovem grobu je bila mogočna neznanka X, ki prinaša smrt.

Vodja skupine mož v čeladah, ki so nadzirali dela in gledali, kako počasi odkopavajo velika vrata v kraljevo grobnico, je bil lord Carnarvon. Zimske mesece je prebil s tem, da je iskal kraj, kjer so pokopali Tutankamona z vsobliščobo, ki se je spodobila temu čudnemu, tajinstvenemu mlademu kralju.

Pri njem so bili Howard Carter in njegov tajnik Dick Bethell, francoski starinoslovec M. Bénédite, ki je vodil muzej za izkopsnine v Kairu, in M. Pasanova. Od teh ljudi je samo eden še pri življenju.

Ko so odprli grobnico, sta se odpravi pridružila še dva člana. Prvi je bil polkovnik Aubrey Herbert, Carnarvonov polbrat, drugi Evelyn-White.

Ko je Aubrey Herbert stopil v votlino, je vztrepetal in obstal.

„Mnogo bi dal, da ni Carnarvon tega groba nikoli odkril. Nekaj strašnega se bo zgodilo v naši rodbini.“ — Še preden je bilo leto okoli, je bil mrtev.

Ko so vrata odprli, je stopil lord Carnarvon s smehom na obrazu in šalo na ustnicah v grobnico. Toda Artur Weigall, pisatelj in poznavalec tajnosti starega Egipta, je zmajal z glavo.

„Želel bi, da se ne bi bil zasmel — čez šest tednov bo mrtev,“ je rekel.

Nekaj je uklalo lorda Carnarvona v lice. Ugriz moskita, je menil tisti, ki je preiskal neznatno oteklino.

Carnarvon je bil mrtev, še preden so bila čudesa grobnice docela odkrita.

Sicer že prej ni bil dobro pri zdravju. Toda bolan je bil že več let in je prestal brez sleherne škode še mnogo hujše rane in poškodbe. Moskit, če je bil moskit, mu je prinesel smrt.

Evelyn-White, egiptoslovec in učenjak, se je od dne, ko so odkrili grobnico, čudno izpremenil: bilo je, kakor bi ga preganjali nevidni in strašni demoni. Njegovi prijatelji ga niso več spoznali. Neprestano je o nečem premišljeval, sedel po cele ure za mizo in govoril sam s seboj. Kadar so ga pozvali, naj kaj pove o notranjosti grobnice, je zategnil obraz in obrnil pogovor drugam. Nekaj mesecev nato si je sam končal življenje.

„Prekletstvo visi nad menoj,“ je napisal v svojem poslovnem pismu.

Egiptska oblastva so dala mumijo znamenitemu radijologu Siru Archibaldu Douglasu Reedu, da jo preišče z roentgenovimi žarki. Manj ko leto dni nato je bil učenjak mrtev.

Profesor Laffleur z univerze McGill je bil prvi ameriški učenjak, ki je preiskal grobnico. Ko je spet stopil na solnce, je bila nad njim roka smrti: iz Luxorja se ni več vrnil živ.

Tragično in skrivnostno so umrli, mladi možje, starejši možje, možje v cvetu življenja, možje, od katerih bi vsaka zavarovalnica zahtevala le nezatno premijo za živlensko zavarovanje. Od glavnih udeležencev je samo še Howard Carter pri življenju. Skoro vsi delavci, ki so stopili v grobnico in videli s svojimi očmi sarkofag mrtvega faraona, so že v kraljestvu večnega sna.

Kdo jih je ubil? Otrovan zrak? Zrak so prestregli in ga analizirali ter temeljito raziskali: bil je brez vsakršnih klic, kolikor je to bilo moči ugotoviti z drobnogledom. Ali je bil strup na bronu ali na zlatu, ki so raziskovalci z njim prišli v dotik? Nihče od njih ni bil nikoli v zdravniški oskrbi zaradi kakih ran ali poškodb. Lord Carnarvon sam se ničesar ni dotaknil z golimi rokami, vselej je imel na sebi rokavice.

Prekletstvo je bilo na njih — prekletstvo faraonov, prekletstvo višjega svečenika, ki je grob zapečatil in — prepozno — skrb nad mrtvecem prepustil bogovom — bogovom Amen-Raju, hrabrosti, veliki Oziris, Izis in Horusu, Setu in Sebaku in Apapu, kači. Hotel je potolažiti razsrjene bogove, toda Amen-Ra je ljubosumen bog.

Tutankamon sam je bil preklet. Uvedel je bil novo službo božjo, zasmehoval je bil stare bogove in ko je umrl, je svečenik Ay po starodavnem običaju stopil k vhodu v grobnico in molil k vsem bogovom. Sam je umrl kasneje, njegovega groba niso nikoli našli.

Prezir Tutankamonovih prednikov je bil pred vsem namenjen bogu Amen-Raju. Tega starega boga, „mogočnost solnca“, najmogočnejše vseh egiptskih božanstev, so zasmehovali na vse načine. Sužnji in ljudstvo starega Egipta so pripisovali vse slabe čase in vse nesreče, ki so prišle nad nje po vladi akunatskega kraljevskega rodu, maščevalnosti užaljenega Amen-Raja. In pripisujejo jih še danes

in celo moške, ki imajo v znanstvenem svetu veliko ime.

„Nesreča,“ pravi eden izmed njih, „ni samo izraz naključja. Če se dotaknete lonca z barvo, si onesnažite prste. Da je bila barva na tistem kraju, kjer je mogla priti v dotik z vašimi prsti, je bilo naključje — vaši omadeževani prsti so nujna in neogibna posledica vaše lahkomišelnosti.“

Sloveči dr. Mardus je bil tako trdno uverjen, da pomeni odkritje Tutankamonove grobnice nesrečo, da je članu ekspedicije Bénéditu prerokoval takojšnjo smrt.

„Ze sedem tisoč let imajo Egipčani skrivnostno moč, da zavarujejo svoje mumije z neko dinamično močjo, o kateri imamo le medlo slutnjo,“ je rekel.

Sedem francoskih pisateljev in novinarjev je posetilo grobnico; šest od njih jih je umrlo že naslednji dve leti. Ko so odgrnili tančico s Tutankamonovega obličja, so zagledali na njegovem obrazu brazgotino — enaka brazgotina je bila tudi na obrazu mrtvega lorda Carnarvona. Na dan odkritja grobnice se je splazila v hišo Howarda Carterja kobra, ki je Egipčanom sveta kača, in usmrtila njegovo najdražjo živalco, kanarčka, ki je raziskovalca spremljal na vseh potovanjih. In kobra je v Egiptu ena izmed najbolj redkih kač.

Wolf Joel, sin Mr. Sollyja Joela, je obiskal grob in je bil mrtev, preden je bilo leto okoli. Jay Gould je obolel v sami grobnici in umrl. Brez izjeme je nad vsakogar, ki si je ogledal grobnico, prišla nesreča. Maščevalnosti Amen-Raja še ni zadoščeno...

Ti dogodki, ki so vsi posledica ukvarjanja s Tutankamonom, niso nikak izum romantične čudi. Tudi najbolj nejeverni Tomaž mora priznati, da ni moglo samo naključje dovesti do katastrof, ki se drže vsakega, še tako neznatnega predmeta, ki so ga vzeli iz groba. Tudi predmeti, ki so spravljeni v kairskem muzeju, imajo svojo „moč“. Nastavljenci muzeja, ki so z njimi prišli službeno v dotik, so zboleli in jeli hirati brez vidnega razloga, čeprav je zdravniška veda seveda našla njihovi boleznini več ali manj verjetno razlago.

„Slehnerni milimeter grobnice bi bilo treba politi s petrolejem in zažgati!“

PISANE ZGodbICE

Balzac spi. Naenkrat ga zbudi sumljiv šum. Pogleda in vidi vlomilca, ki vrta z vitrihom po njegovi pisalni mizi. Balzac se jame na ves glas smejati. Vlomilec, prestrašen: „Kdo se smeje?“ „Kako se ne bi smejal! Tvegajte, da vas vjamejo in vtaknejo v ječo, in se splazite ponoči k meni, da bi s ponarejenim ključem našli denar v predalih, kjer jaz pri belem dnevu s pravim ključem nič ne najdem.“

Peter Frank, pod cesarjem Jožefom II. ravnatelj splošne bolnice na Dunaju, in pozneje osebni zdravnik carja Aleksandra I., je umrl leta 1821. Ko je umiral, je stalo okoli njegove postelje osem zdravnikov, ki so se posvetovali, kaj bi bilo storiti. Tedaj se je Peter Frank še enkrat nasmehnil in rekel:

„Z menoj je kakor s francoskim grenadirjem, ki sem ga zdravil po bitki pri Wagramu in ki je dobil nič manj kakor osem strelov. ‚Hudiča,‘ je vzkliknil, ‚osem jih je treba, da pošljejo starega vojnika na oni svet.‘“

V neki berlinski družbi je pogovor nanesele na tehniko znanstvenega predavanja. Vprašali so Virchowa za sodbo. „Množici je težko govoriti,“ je menil znameniti učenjak, „ker človek nikoli ne ve, ali te razumejo. Zato se jaz vselej obračam pri predavanju samo na enega poslušalca, in sicer baš na tistega, ki se mi vidi med vsemi najbolj bedast. Če opazim na njegovem obrazu izraz umevanja, potem vem, da je razumel.“ Tisti trenutek se vmeša v pogovor mlad mož, ki je slišal samo poslednje besede: „Res, gospod tajni svetnik, tudi jaz sem opazil, da si znate izbrati pravega med poslušalci. Ne vem sicer, morda se motim, toda pri vašem včerajšnjem predavanju sem imel vtis, kakor da bi bili govorili meni osebno.“

Te sodbe ni morda izrekel kak strahopeten slaboumnik, nego je to mnenje moža, ki igra v znanosti veliko vlogo.

Tudi jaz nisem praznoveren. Grob Tutankamona nas spravlja v dotik s pojavi, ki bi jih bilo abotno imenovati naključja, in prenapeto čarodejstva.

KONZULOVA SKRIVNOST

Kriminalni roman

Napisal H. Hilgendörff

Prejšnja vsebina:

Neslišno sem se splazil v hišo konzula Traerja. Čudak je ta človek; zakaj pošlje zvečer služinčad domov? Kakšna mračna skrivnost obdaja njegovo življenje? Zdajci me oblije svetloba: od kod se je neki vzel konzul? V njegovi roki se blesti revolver. „Roke kvišku! Tako — dokončajte svoje delo; pet minut vam dam časa!“ Storzeno je. „Vzemite kaseto, nagrada za vaš trud.“ Čudno: nagrada vlomilcu? „Še malenkost!“ Potegne me na hodnik. „Človeka, ki je za temi vrati, morate spraviti s sveta!“ Vstopim: tema. Prižgem svetiljko. Tam... tam na postelji... mlado, lepo dekle. Stopim korak naprej. Dekle se zbudi in že ima v roki drobno pištolo. Strel! Tema! Zvenket razbitega stekla. Ali sem še živ? Da, še več: neranjen. Brž, brž, ven iz te hiše!

Na ladji Imperia. Mladi tehnik Diener, ki se vozi v Južno Ameriko, pripoveduje o strašnem zločinu: konzula Traerja so snoči na zverinski način umorili. „Naj mu bo Bog milostljiv!“ meni pater James Godfroy. Čuden človek, ta pater. Tako mrzlih oči še nisem videl. — Na ladji se dogajajo neverjetne stvari. Ljudem kradejo dragocenosti tako rekoč izpred nosa. Kdo je skrivnostni tat? Detektiv Young si iz obupa nad nemočjo puli lase.

Tisti večer prestrežem pogovor med kapetanom, detektivom in prvim krmarjem. Zelo zanimiv pogovor. Iskali so tatu in ga odkrili v — meni, v meni, slikarju Svendrupu! Ko bi vedeli, kaj bi vse lahko našli pri meni! Na deščici za barve, ha, ha... in v naški za smotke! Tisočake iz konzulove kasete, dragulje igralke Tamave, rubine gospodične Antonijevske, Brestrov demant... Posebna istorija, kako mi je to ukradeno blago prišlo v roke. A čujmo: Young predlaga stražo pred zakladnico — sebe, kapetana. Prvega krmarja in... mene! Mene, ,tatu! Genijalna misel! Zakaj ne?!

Na straži v zakladnici. Kapetan, detektiv in jaz smo ostali v kapetanovi sobi, ki je bila zraven zakladnice, krmarja pa smo poslali v zakladnico. Do treh zjutraj je bilo vse mirno. Takrat pa se pojavi v zakladnici pater. Hotel bi shraniti svoj dragoceni, z rubini posuti križ. Krmar ga spoštljivo pozdravi in hoče odpreti vratca železne blagajne — tisti mah pa zastre lino, skozi katero smo gledali, bela megla. Pater je obesil robe na njo ter nam zakril pogled v zakladnico. Zdajci strašen krik! Planemo na vrata — zaklenjena! Naposled se nam jih vendarle posreči vlomiti. Tam... pater z gumijevko v roki. Young potegne

revolver. Tisti mah nas obda slepeča svetloba: pater je bil vrgel gumijevko na tla in v njej... se je vnela... bliskovna luč! Patra ni nikjer več... izginil je bil, kakor bi se bil vdrl v tla...

Malo ur nato se je zgodilo nekaj docela nepričakovanega. Izprehajal sem se po palubi, ko zavpije neki ženski glas iz okna lazareta: „Stojte!“ Osupel se ozrem in zagledam... gospodično Traerjevo! Tudi ona me je spoznala... spoznala v meni vlomilca tiste usodne noči... „Gospod Young, aretirajte tega človeka — on je morilec konzula Traerja!“

Young me je seveda moral aretirati in zapreti v ladijsko ječo. V njej pa nisem dolgo ostal. Pobegnil sem na zelo premeten način: Preden mi je Kennedy skupno s krmarjem prinesel večerjo, sem se popel na opaž nad vrata in ko sta ona planila k oknu, skočil na tla in skozi vrata, v katerih sem obrnil ključ. Ker pa so slikarja Svendrupa vsi na ladji poznali, sem moral izpremeniti svojo zunanost. Preoblekel sem se v — majorja Mac O'lonnorja, ki je bil ravno prejšnji dan na nepojasnen način izginil.

Če bi po izginotju majorja Mac O'lonnorja hotel kdo kaj več doznati o njem, bi mu bilo treba samo vzeti iz njegovega kovčega drobno knjižico, ki naj bi bila nekaj dnevnika.

Toda če bi bil bolje pogledal, bi bil videl, da je bil prej neke vrste spomenica ali zapisnik, čigar vsebina se je skoro izključno nanašala na čisto določno stvar, na dogodek, o katerem res ni bilo moči domnevati, da bi mogel toliko zanimati upokojenega majorja britske indijske armade.

Ta knjižica se je v glavnem pečala z umorom konzula Traerja. A tudi neko drugo osebo je izčrpno obdelovala malone na vsaki strani. In ta oseba ni bil nihče drugi kakor jaz sam.

Čudno, ali ne?

Nu... rdečelasi major ni bil nikoli imel v rokah oficirskega patenta britske indijske armade: tega naslova ni bilo nikjer drugod kakor samo na njegovi posetnici. V resnici ni bil nič drugega kakor detektiv.

In ta detektiv je bil z menoj v dvojnem odnosu: z ene plati me je zasledoval, z druge plati pa ni bil nihče drugi kakor — jaz sam.

A najprej naj govori iz njegovih zapisnikov detektiv — samo detektiv:

Grom in strela, kakšno dekle! Hči konzula Traerja.

Snoči so na živinski način umorili konzula Traerja, obstrelili njegovo hčer in izropali železno blagajno. Čital sem vso stvar že v listih in sem ravno premišljal, ali ne bi to bilo nekaj zame. Tedaj sem dobil poset. Kdo, mislite,

da je prišel? Konzulova hči! Prelestna pojava! A ne samo to! Dekle z energijo, kakršne ne srečaš vsak dan. Kakšne oči — za nič na svetu ne bi hotel, da bi se razjarjene uprle vame. Govorim, kakor bi bil že zaljubljen vanjo. Nikakor ne, zakaj navado imam, da se iz opreznosti nikoli ne zaljubim v svoje klijentke. Tedaj to stvar da ji pojasnim! Stvar, ki se vidi tako preprosta, da bi jo prav za prav lahko brez vseh skrbi predali policiji, če ne bi bilo nekaj prav zanimivih točk. Prva točka je ta, da je bila policija morilcu tako blizu za petami, da je bil pravcat čudež, kako je mogel ulti. To seveda ni bilo v listih. Stražnik Schwaller, ki je imel ponočno stražo s svojim psom Hektorjem, je zagledal sumljivo postavo, ki je plezala čez zid Traerjeve vile. Tako ljudje navadno ne hodijo iz hiše, si je mislil stražnik, in jo oprezno ubral s svojim psom za sumljivim nočnim gostom. Schwaller ni maral moža kar aretirati, ker se je nadejal, da ga bo tako vlomilec nič zlega ne sluteč privedel v svoje skrivališče. Tam, si je mislil, ne bo zalotil samo njega, nego morda tudi njegove pajdaše. Dolga je pot skozi noč, vlomilec je po vsem videzu doma nekje visoko na severu, v predmestju samih dvorišč in ozkih ulic, v zatočišču zločincev. Skoro mu je že žal, da ni moža takoj aretirati; zakaj tod je nevarna okolica za ljudi, ki nosijo višnjevo obleko. Toda rekel je A, in zdaj mu pač ne kaže drugega, kakor da izlajna še vso ostalo abecedo. Da ni imel Hektorja, bi se mu bil potepuh itak že izmuznil v tem blodišču hodnikov, dvorišč in zagat, zakaj iz oči ga je bil že davno izgubil. Toda Hektor je bil neumorno z nosom pri tleh... skozi dvorišča in hodnike... čez drn in strn... čez krnice in gnojišča... naposled neka hiša... z vhodom na dvorišču... smrdljiv, neužiten zrak... in mnogo, mnogo stopnic v črni temi.

Tedaj Hektor pred nekimi vrati obstane in zarenči. Schwaller privije svojo žepno svetiljko in naglo preleti vrata. Krošnjar da stanuje tod? Ej, kaj naj bi ta človek ponoči krošnjaril v predelu vil, kaj naj bi ponoči plezal čez tuje zidove, si misli prijatelj Schwaller — a Schwaller misli še dalje... misli na to neprijetno okolico, misli na to, koliko mož postave je tu že nestalo...

Ne, si misli prijatelj Schwaller, kaša mi je

prevroča, moram poklicati še druge, da mi jo pomagajo pojesti. In pusti svojega prijatelja Hektorja na straži pred vrati skrivnostnega krošnjarja. Vraga, zdaj je bil krošnjar že toliko kakor ujet, zakaj Hektor ne bi niti samega Nebodigatreba živega spustil skozi vrata. Sam s seboj zadovoljen odrača Schwaller spel po stopnicah nizdol, da pozove z najbližje stražnice nekaj čvrstih pomagačev za kašo...

Čez pičle četrte ure je Schwaller spet nazaj s patroljo šestih mož. Z revolverji v rokah se tipajo po stopnicah. Pred vrati jih pozdravi prijazno Hektorjevo renčanje, kakor češ: „Vse v redu... jaz sem storil svojo dolžnost, zdaj pa storite vi svojo!“

Schwaller potrka na vrata. A nihče ne odpre. Ko si naposled s silo pribore vstop, vidijo, da je soba prazna...

Mož, ki je bil tisto noč vlomil v vilo konzula Traerja, je bil pobegnil čez strehe...

Vse to mi je Schwaller, s katerim sem bil dober prijatelj, sam povedal. — —

Ko sem prišel do tod v poročilu O'lonnorja, sem prikimal, zakaj prav dobro sem še pomnil, kako strašen je bil beg na vrat na nos skozi okno. Mogel bi tudi majorjevo poročilo izlahka izpopolniti. Namreč tako: kakšna je bila stvar v vlomilčevih očeh.

Toda nadaljujmo naprej s čitanjem O'lonnorjevih beležk:

Točka dve je uprav zverinski način, kako je bil umorjen konzul Traer.

Dal sem si napraviti natančno poročilo po Schwallerju ugotovljenega dejanskega položaja... strašno... strašno!... Nemogoče, da bi bil samo vlom. Domnevam, da so še drugi nagibi... Na žalost mi more dati gospodična Traerjeva le malo podatkov in migljajev. Gospodična Traerjeva je domala vse svoje življenje prebela v nekem francoskem samostanu, zadnja leta pa na potovanjih v družbi neke dame, ki ji jo je najel njen krušni oče. Konzulove poslovne in osebne razmere so ji malone popolnoma neznane. Bila je v Traerjevi vili šele komaj dva meseca.

Konzul jo je bil vzel k sebi s pretvezo, da se ne čuti več mladega in da bi rad imel na svoja stara leta hčerko pri sebi. Samotarskega življenja da je že sit.

Gospodična Traerjeva se imenuje prav za prav Anderson in je konzulu krušna hči, o

njegovem dosežanju življenju pa ve toliko kakor nič. Tudi mi ni mogla prav nič povedati, kakšni nagibi naj bi bili igrali vlogo pri tej morilski aferi. Nu, jaz hočem storiti vse, kar je v moji moči, da pridem vlomilcu na sled... potem utegnemo morda kako odkriti, kaj se skriva za vsem tem...

In tako gredo te beležke dalje. Če vemo, kdo jih je pisal, bomo tudi vedeli, da so bile napisane v čisto določen namen. Ali bolje, za oči nekega čisto določenega moža. Ta je bil brez slehernega dvoma že zdavnaj prebrskal vso prtljago, v kateri so bile spravljene te beležke. In če je prečital te zapiske, ga je njih vsebina — ki je bila v tej obliki namenjena vendar samo njemu — gotovo zadovoljila. Zapiski so se torej mirno nadaljevali:

... od ljudi v hiši sem dobil popis morilca. Velik je in vitek. Plavi lasje mu padajo na obraz. Ostre oči ima in dolge, ozke prste... tedaj pravcati dolgoprstnež. Sicer pa niso vsi ti popisi nič prida, ker veljajo za tisoč ljudi in človeka skoro vselej zapeljejo, da krivo zagradi. Da, če bi imeli njegovo fotografijo...

Grom in strela! To se pravi srečo imetil Toliko srečo, da ji človek skoro ne bi verjel.

Napravil sem si bil seznam vseh ladij, ki so tiste dni odhajale iz luk, da vidim, ali ne bo morilec poskusil pobegniti. Mnogo si od tega nisem obetal, zakaaj ti gospodje so večji del tako dobro preoblečeni in bskrbljeni s tako brezhibnimi potnimi listi, da na podlagi nejasnega popisa, kakor sem ga jaz imel o morilcu, lopovu gotovo ne bi mogel do živega.

Ali da v vseh pogledih opravim svojo dolžnost, sem vendar povprašal pri ladijskih strežnikih, ki se človek v toku let ž njimi seznanili, po človeku, kakršnega sem iskal. Seveda popolnoma brez uspeha. Večina potnikov pride na ladjo šele v poslednjem trenutku, in takrat je tako vrvenje in prerivanje, da bi bilo vendarle nekoliko pretežko izslediti človeka, ki ima toliko razlogov, da se skriva in se gotovo ne bo razkazoval.

Nejevoljen hočem z ladjico ravno odriniti od Imperije, ko se iz nerodnosti zaleti v nas druga ladjica, ki je hotela pristati h parniku. Veslač one ladjice jame kleti kakor za stavo

z mojim veslačem, a potnik, ki je bil na ladjici, potnik, ki hoče na Imperijo, se vljudno odkrije in prosi oprostjenja.

Mislím, da svojih ust, ki so čisto avtomatično izrekla „O... prosim... Nič hudega...“ nisem takoj zaprl, ampak pustil nekaj sekund odprta.

Gospod, ki se je odkril, je bil velik in vitek in veter mu je tisti trenutek njegove plave lase zavel ravno v obraz. Imel je lep, oster profil, in ko je moj pogled obvisel na njegovi reki, ki je še držala za klobuk, sem ostrmel nad dolžino prstov... Gromska strela... ali naj bi to bil tisti, ki ga iščem? Popis se je nad vse natanko vjemal, toda popisi... Bože!... Saj vemo, koliko jim smemo verjeti... Človek bi naposled lahko osumil vsakega desetega človeka, če bi se strogo ravnal po popisu.

Toda nekje v notranjosti sem imel občutek: to je on!

Bili smo že precej daleč od njegovega čolna. Videl sem, kako je splezal po lestvici in so pomorščaki pristopili k njemu, da odneso njegovo prtljago. Plavolasec je izginil na palubi.

Veled sem veslaču, naj obrne.

„Halo... Billi... samo trenutek!“ Poklical sem strežnika Billija.

„Kdo je bil potnik, ki si mu pravkar postregel?“

„Neki slikar... Axel Svendrup... se mi zdi, da mu je ime.“ Billi je prebrskal po papirjih, ki jih je imel v rokah.

„Naročil mi je, naj mu prinesem konjak s sodo...“

„Ne zapri vrat docela, Billi...“

„Vrat?“ Billi je zazijal.

Zaprl sem mu usta z rahlim udarcem po betici in mu stisnil bankovec v roke.

Billi je pustil vrata nekoliko priprta, ko je prinesel konjak s sodo, in posrečilo se mi je napraviti nekaj trenutnih snetij sumljivega potnika.

Takoj sem odhitel h gospodični Traerjevi. Nisem je našel doma. Dobil sem jo šele čez štiri in dvajset ur. Takrat pa je bilo že skoro prepozno.

„Gospodična Traerjeva, ali poznate tega človeka?“

Pokazal sem ji fotografije.

Gospodična Traerjeva ni vzkriknila, kakor bi to morda storile druge dame, nego je samo preprosto rekla:

„Poskrbite, da bo ta človek takoj aretiran!“

„Tedad je on?“

„On je... aretirajte ga!“

Pogledal sem na uro.

„Na žalost je prepozno, gospodična Traerjeva!“

„Kako to?“

„Ker je njegova ladja Imperia ob devetih 52 minut odplula iz luke. Zdaj pa je deset in trideset minut.“

„Tedad nikake možnosti?“

„Zapornega povelja ne dobim več...“

„Moram najti neko sredstvo...“

„Najamem si motorni čoln in poskusim dohiti Imperijo. Kadar se izkrca, ga dam aretirati.“

„Z vami pojdem...“

„Za Boga... gospodična... mož utegne postati še nevaren...“

„Znam ravnati z revolverjem. Moja prtljaga je pripravljena. Idiva...“

Reči moram, mlada dama mi je nemalo imponirala. Vse na njej je dihala moč in energijo. Bil sem uverjen, da mi ne bo prizadejala nikakih nepravil.

Odhitela sva v luko.

Praden sva našla primerni motorni čoln, je spet pretekel dragocen čas. Postal sem nervozen. A ona... na njenem obrazu ni zatrepetala mišica. Le v očeh ji je bil čudno trd lesk. Volja je sijala v teh očeh, volja, ki bi zlomila vsak upor.

Naposled sva našla najhitrejši motorni čoln, kar jih je bilo v pristanišču. Z neizrekljivo brzino smo švignili na morje.

„Ali še mislite, da nisem za zasledovanje?“ me je vprašala mlada dama, ko sva v daljši zagledala Imperijo. Žvižg vetra mi je udušil besede: vdano sem ji stisnil roko.

*

Imperijo sva še ujela in dobila dve udobni kabini drugo zraven druge. Številko dvanajst in trinajst. Upajmo, da trinajstka ni slabo znamenje.

Hotel sem vzeti zase številko trinajst, toda gospodična Traerjeva ni dala.

„Ljubim številko trinajst. Prepustite mi to kabino,“ je odvrnila na moj ugovor.

Nisem ravno mislil, da ljubi številko trinajst, verjetneje mi je, da ima neko posebno simpatijo za vse, kar le kako diši po nevarnosti ali pustolovščini. In pri vsem tem nikakor ni senzacij željna dama.

Prišla sva na palubo, ko so vsi sedeli pri večerji. Tako ni nihče opazil, da sva se vkrcala na nekoliko nenavaden način. Tudi slikar Axel Svendrup je bil pri večerji, ko sva prišla. To mi je Billi takoj povedal. Sklenila sva bila z gospodično Traerjevo, da Axla Svendrupa ne bova vznemirjala, da ga tako ne bi nagnala v nov beg. Po mojem bi bila velika napaka, če bi bil spoznal gospodično Traerjevo in zaslutil, da sva mu za petami. Nisem imel nikakega zapornega povelja in bi mogel šele v najbližjem pristanišču kaj ukreniti proti njemu. Kapetan bi ga morda dal zapreti. Toda ječe na ladjah so večji del take, da ni spretnemu človeku prav nič težko pobegniti iz njili.

Ne, dogovorila sva se bila, da mu ne skaliiva njegovega občutka varnosti. Gospodična Traerjeva ne bo hodila na skupne obede in večerje in bo domala ves čas ostala v svoji kajuti. Tam bo tudi jedla. Mene pa ne pozna, jaz se mu lahko brez sleherne nevarnosti obesim za pete... zdaj mi ne more več uiti.

*

Na ladji se dogajajo čudne tatvine, tatvine, ki so tako nenavadne, da ni mogoče drugače, kakor da izvirajo od izredno spretnega tatu. Nikakega dvoma ne more biti, da je tat slikar. Nu, dečko, le počakaj, da se srečava...

Stalno ga imam pred očmi. Neprestano igram nekoliko okajenega mornarja indijske vojske in sem trdno uverjen, da me niti od daleč ne sumi. Ko bi vedel, kako ostro ga opazujem iznad kozarca, kadar pijem whisky s sodo! Čisto gotovo je, da je on izvršil vse tatvine, ki se dan za dnevom množe. Potniki naj se pomirijo: dobili bodo nazaj svoje stvari — zakaj tisti dan, ko stopi na suho, je izgubljen...

V prihodnji številki začnemo objavljati

NAJSTRAŠNEJSI TRENUTEK MOJEGA ŽIVLJENJA.

Kdor se še ni odzval našemu vabilu na sodelovanje pri natečaju, naj to takoj stori!

VI NAPIŠETE — MI NATISNEMO!

Louis Rokos:

Samomorilec

Igralnica v Monte Carlu stoji na sredi pota med Lyonsko banko in samomorilsko skalo. Človek lahko tedaj v banki dvigne denar, ga v igralnici zaigra in si na skali lahko takoj konča življenje. To je zelo udobno urejeno. Vrh tega je priroda z blagohotno podporo uprave igralnice poskrbela za očarljivo okolico za lep odhod s tega sveta. Če se hočeš obesiti, se ti ni treba truditi v zaprašeno podstrešje. Tudi se ti ni treba vreči v blatno reko. Na razpolago ti je pri temnosinjem nebu in še temnejšem morju prelesten, z izbranim tropskim rastlinstvom porasel prepad.

Sedel sem na klopi promenade pod igralnico. Od Cap Martina pa do visoke monaške skale se je morje lesketalo v solnčnem siju. Tam sem se z njim seznanil. Prihajal je naravnost proti moji klopi. Bil je visok in mršav, bled in vidno nervozen. Sédel je zraven mene. Ko sem ga pogledal, me je nahrulil:

„Zakaj me tako gledate? Mislim, da bo na klopi pač prostora za dva.“

Nisem mu odgovoril. To ga je še bolj razdražilo.

„Sicer pa imam starejšo pravico do te klopi,“ je nadaljeval. „Ze leto dni sedim vsak dan na njej. Tega o sebi ne morete trditi. Vi ste še novinec. Vi ste šele prišli. Vi ste še bledi od mesta. Vi ste še bolni od pisarniškega dela!“

„Tudi vi se mi ne vidite baš ogoreli od solnca,“ sem mu oporekel.

Ta ugotovitev je nervozno človeče še bolj razburila.

„Kaj vam mar moja polt? Brigajte se za svoj lastni pigment! Nimamo vsi takega posla, da bi nas moglo solnce ožgati.“

„S čim se pečate?“ sem ga vprašal.

„Kaj vam to mar?“ je zakričal. Kdo vam je dal pravico, da me izprašujete? Idite k vragu!“

„Zelo ste ljubeznivi!“ sem menil.

„In vi ste mi neprijetni. Česa hočete od mene? Kdo ste prav za prav?“

Povedal sem mu svoje ime in dodal:

„Pečam se s pisateljvanjem.“

„Jaz pa z igranjem,“ je suho odgovoril. „Zdaj pa brž tecite in načečkajte najino srečanje. Tako delate vsi, vi hijene! Rešite me svoje navzočnosti! V zahvalo poskrbim za to, da ne

izide o vaši istoriji nikak plagijat. Konec napravim!“

„Z igranjem?“ sem vprašal.

„Z igranjem?“ se je zarežal. „Kako ste otročji. Kakor da bi človek mogel napraviti konec z igranjem. Dosti mi je že! Tudi vas!“

S temi besedami je vstal in naglo odšel.

Obšla me je odgovornost zanj in sem hitel za njim. Moram ga spraviti k pameti in zato sem mu zavpil, naj počaka. Namestu odgovora je še bolj podvzival korak.

Čuvar parka me je ustavil.

„Pustite ga. Samomorilec je.“

„Ubil se bo!“ sem nestrpno zavpil.

Mož se je zasmel.

„Ne verjemite mu. Potegnil vas je!“

Od čuvarja sem zvedel, da je bil mož, ki so ga imenovali samomorilca, uradnik pri svojem stricu v neki banki na deželi. Odkrili so, da v blagajni nekaj ni v redu, in zato je prišel semkaj, da s svojimi lastnimi majhnimi prihranki toliko priigra, da škodo spet popravi, ali pa si stori konec.

Izprva so ga vzeli preketo resno. Detektivni igralnice in čuvarji parka niso imeli drugega posla kakor paziti nanj. Vsak dan je najavil drugi kraj za svoj samomor. Vselej je bilo pripravljen kak tucat ljudi, da to preprečijo. Toda prišlo ni niti do izjalovljenega poskusa samomora. Ker vrhutega tudi njegov stric ni izdal tiralice za njim, mu niso mogli do živega. Od takrat se je vznemirjenje nekoliko poleglo in danes so videli v njem le še dobrodušnega norca.

Nekaj dni po tem srečanju sem stopal z La Turbie dol proti Monacu. V oljčnem gaju sem sedel ob pot, da v miru uživam nepopisen razgled dol na morje in na igralsko mesto.

Tu sem se novič srečal s samomorilcem. Prišel je od spodaj in me je zagledal šele, ko je bil jedva tri korake od mene. Takoj me je spoznal in me strupeno oplazil z očmi. To pot pa sem ga prehitel in rekel, mereč na njegovo zadirčnost:

„Oprostite, da živim!“

„Ali naj bo to namigavanje?“ je razkačen zavpil. „Ali morda celo mislite, da sem bil prestrahopeten, da bi si končal življenje? Gotovo so vam med tem povedali o oni abotni stvari v banki mojega strica. A zato še daleč nimate pravice, da bi me zasmehovali. Le počakajte,

da poravnam tistih beraških dvajset tisoč frankov!"

„Kakšne razloge pa še imate, da si hočete vzeti življenje?“

„Kaj vam to mar? Kaj se vtikate v moje stvari? Ali vam nisem že rekel, da ste čisto navaden ogleduh?“ se je zadr.

„Morda bi vam lahko pomagal!“ sem odvrnil.

„Pomagal! Vi, izstradan pisatelj! Pomagal! Ali veste, kaj se pravi pomagati? Pomagati se pravi iz lastnega telesa nekaj izrezati in tisto stvar, ki je moja, vtelesiti nekomu drugemu. Na primer čast! Toda o tem gotovo še niste čuli besedice, kaj ne? Ne smešite se vendar!“

„O idejnih dobrinah govorite,“ sem se nasmešnil.

„Ali je mar kaj drugega na svetu, s čimer bi bilo moči človeku resnično pomagati? Dajte zločincu denarja, denarja in spet denarja. Ostal bo vzlic temu zločincem. Dajte mu čast. Tedaj bo spet človek in živel v ugledu.“

Vrgel sem mu v obraz:

„Storili ste svoje dejanje samo zato, da rešite nekoga drugega!“

„Ogleduh!“ je zakričal ves besen. „Ne recite tega še enkrat! Utegne se zgoditi, da se izpozabim in da storim namestu samomora umor!“

„Ohranite mirno kri!“ sem ga zaprosil. „Molčal bom. Saj vas razumem.“

„Prav nič ne razumete!“ se je še bolj razburil. „Popoln norec ste, če mislite naklobasati cel roman iz navadne poneverbe! Ukral sem denar, to je vse.“

Molčal sem. Tedaj je zavpil:

„Zakaj ste še zmerom tu? Spodoben človek ne sedi skupaj z zločincem. Idite!“

Ker nisem pokazal volje, da bi šel, je sam vstal:

„Ne morem vas več prenašati. Bolan postajam od vas. Sovražim vas!“

In je stekel nazaj po poti, po kateri je prišel. —

V Monte Carlu je bilo drugi dan veliko vznemirjenje. Neki igralec je napravil samomor: samomorilec!

Zvečer po najinem srečanju je bil priigran dvajset tisoč frankov in jih takoj nakazal svojemu stricu. Kmalu potem so ga našli mrtvega s kroglo v glavi.

DRÖBIŽ

Ob jezeru Monu blizu New Yorka je stolp, s katerega se v jasnem vremenu vidi šest držav: New York, New Jersey, Pensilvanija, Massachusetts, Connecticut in Vermont, vse v Združenih državah.

Svetovni prvakinji v umetnem drsanju Sonji Henie je šele osemnajst let, a si je vendar letos v New Yorku že v četrto priborila svetovno prvenstvo.

Pri nedavni nogometni tekmi v Brownwoodu v Združenih državah je srednji napadalec sedemnajstletni Bill Moore v odločilnih poslednjih minutah ves zmeden zdrevil z žogo proti lastnemu голу in tako pripomogel nasprotnemu moštvu do zmage 14 : 13.

Najmanjša naselbina v Jugoslaviji je Armberg (občina Trebnje) v novomeškem srezu. Po uradnih podatkih iz leta 1927 šteje enega prebivalca.

Sam Hart s Floride je svetovni prvak v uživanju banan. V eni uri je pojedel 163 banan.

Belgijec Auguste Meunier je napisal na navadno dopisnico sedemnajst tisoč sto ena in trideset besed.

Rekord v vztrajnem plesanju ima Dunajčan Willi Gagavzuk, ki je nedavno tega zdržema plesal štiri in osemdeset in pol ure.

V nekem parku v Marquettu (država Michigan v Združenih državah) rase drevo, ki je na las slično starcu s palico v roki in klobukom na glavi.

Dve zrasli jabolki na dveh pecljih so utrgali v Buffalu (New York).

Svetovni prvak v gladovanju Sacco v Ameriki je umrl po petinšestdesetdnevem postu, ko je skušal izboljšati svoj lastni rekord.

Krog je brezkončna črta in vendar ima določeno dolžino.

Zena je pribežala na policijo in pokazala stražniku fotografijo. „Moj mož je izginil,“ je zahtela. „Tole je njegova slika. Takoj ga morate poiskati!“ Stražnik je pogledal sliko. „Kaj vam je pa naredil?“

„Trikrat sem streljala s to pištolo na svojega moža, in vselej mi je odpovedala.“

Prodajalec orožja: „Morda bi milostiva gospa drugič pripeljala kar moža s seboj, da jo preizkusimo.“

Malí Karl ima nelepo navado, da očita ljudem njih telesne hibe. Ko pride nekoč k starejšem na obisk neki gospod z nenavadno velikim nosom, pokliče mamica sinčka k sebi in mu zabiči, da ne sme nič reči o gospodovem nosu. Dečko nekaj časa gosta gleda, potlej pa se obrne in reče: „Poglej, mama, kako ima gospod lep majhen nos!“

Sofer: „Zakaj ste me zapisali? Saj vendar nisem prehitro vozil!“ — Stražnik: „Ravno zato! Drugih ne morem — mi prehitro švignejo izpred oči!“

Orožnik: „O jej, gospod doktor, zdi se mi, da niste pravega zgrabili!“ — Zobni zdravnik: „Nič hudega; vam se je gotovo že večkrat kaj takega primerilo.“

„Rad bi si napravil,“ je rekel mlad nadebuden trgovec, „veliko trgovino z neomejenimi prirodnimi viri. Ali bi mi vedeli kaj svetovati?“ — „Seveda! Tvojnico za led na severnem tečaju.“

Gost: „Koliko hetolitrov piva stočite na teden?“ — Krčmar: „Sest do sedem. Časi so slabi.“ — Gost: „Poznam sredstvo, ki bi vam pomagalo, da bi več stočili.“ — Krčmar: „To bi me zelo veselilo. Kaj bi mi svetovali?“ — Gost: „Nu, stvar je preprosta: natočite vrčke do roba!“

„Krasno knjižnico imate, mogli bi mi kako knjigo posoditi.“ — „Ne, dragi moj, knjig načelno ne posojujem, kdor knjige posojuje, jih navadno nikoli več ne vidi. Vse te knjige, kar jih tu vidite, so tudi izposojene.“

Gospa: „Liza, ali ste šivilji povedali, da me ni doma?“ — Služkinja: „Seveda, milostiva, rekla sem ji, da naju obeh ni doma, jaz sem ji namreč tudi dolžna — — —“

A: „Ko se je moj oče rodil, je tehtal samo dve kili.“ — B: „Siromak, gotovo je takoj umrl —?“

Klara: „Silva mi je povedala, da si ji izdala skrivnost, ki sem ti vendar zabičila, da je ne smeš živi duši povedati.“ — Pepca: „Fej, da je le sram ni, ko sem ji še posebej naročila, da tebi ne pove, da sem ji povedala!“ — Klara: „Saj ne bo tako hudo. Rekla sem ji, da ti ne povem, da mi je povedala — — torej ji tudi ti ne povej, da sem ti povedala!“

Tri omožene natararice se razgovarjajo o zakonu. Prva meni: „Meni se zdi najpametnejše, da možu takoj po poroki takoj izpoveš svojo prošlost.“ — Druga: „Za to je pa že treba poguma.“ — Tretja: „In spomina!“

Grobni napis: „Tu počiva moja žena. Pokoj njej in meni!“

Gospod beraču: „Tu imate deset par, mnogo tudi sam ne zaslužim.“ — Berač: „Ali ne bi mogli malo več delati?“

„Kako vam tekne riba, gospod?“ — „Nu, čujte, jedel sem že boljše!“ — „A pri meni ne!“

MR. BAHOVEC

PLANINKA

ČAJ

„PLANINKA“ zdravilni
čaj

iz najboljših zdravilnih zelišč, čisti in prenavlja kri in učinkuje izborno pri slabi prebavi želodca, zaprtju telesa, napanjanju, nerednem delovanju črev, hemoroidih (zlati žili), poapnenju žil, izpuščajih in žolčnem kamnu. Preprečuje kislino in zbuja tek. Pravi „Planinka“ čaj je zaprt in plombiran in ima napis:

Lekarna Mr. Ph. L. Bahovec, Ljubljana

ter stane zavoček 20 Din

KAZ OBETA KINO

ELITNI KINO MATICA

Telefon 21-24

bo poslej predvajal samo največje svetovne zvočne filme na najboljši zvočni aparaturi Western Electric. — *SINGING FOOL*, zvočni film svetovnega slovesa. Poje in govori sloviti *Al Jolson*. — Naslednji zvočni film: *KOZAŠKA PESEM*, romantična balada po kozaški narodni pesmi „Dvanajst razbojnikov“. Poje in govori *Hans Adalbert Schlettow*. Sodeluje pevski zbor donskih kozakov pod taktirko Sergeja Jarova.

KINO LJUBLJANSKI DVOR

Telefon 27-30

LJUBEZEN KNEZA MENŠIKOVA. Monumentalen vefilm iz življenja ruske carice Katarine I. V glavni vlogi *Lil Dagover*. — *ČRNI DOMINØ*. V glavni vlogi *Harry Liedtke*.

KINO IDEAL

GROM IN PEKEL. Senzacionalna drama. V glavni vlogi *Buck Jones*. — *PODEDOVANI GREH*. Film mladostnih zablod, v glavni vlogi *Walter Rilla*.

Le pri

Josip Petelinc Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika
ob vodi

kupite najboljše in najtrpežnejše šivalne stroje za dom, obrt in industrijo znamke **Gritzner in Adler** ter švicarske pletilne stroje znamke **Dubied**.

Velika izbira galanterijskega, modnega blaga in vseh potrebščin za šivilje, krojače, čevljarje in sedlarje i. t. d.

13 Pariške skrivnosti

Sentimentalno - senzacijski roman
znamenitega francoskega pisatelja
EVGENA SUEJA

opisuje življenje velemešta z vso bedo in sijajem.
Knjiga ima **300 strani** in velja samo **Din 15**.

Samo pismena naročila sprejema
UPRAVA „ROMANA“, LJUBLJANA, BREG 10

14

Leop. Smerkolj *Črni detelje*
LJUBLJANA VII
CELOVŠKA CESTA 36/II

Račun pošne hranilnice:
Ljubljana št. 15.307

Sprejema: 8-12 in 14-18
Erzjavlj.: Smerkolj Ljubljana?
Telefon: 34-48

Gospodinje!

zahtevajte povsod izrecno našo

Kolinsko cikorijo!

Izdaja za konsorcij „Romana“ K. Bratuša; urejuje in odgovarja Vladimir Gorazd; tiskajo J. Blasnik na sl. Univerzitetna tiskarna in litografija, d. d. v Ljubljani; za tiskarno odgovarja Janez Vehar; vsi v Ljubljani.